

NVE

Tilsyn og beredskapsavdelingen

Seksjon miljøtilsyn vassdrag (TBMV)

att: Silvia Gundersen Kristiansen

## Svar på høringsinnspill til Detaljplan for miljø og landskap, (Tiltak Valldalen dam og flomavledning i RSK)

Det vises til Hydros plan for damsikkerhetsmessig oppgradering av damanlegget i Valldalen, en av Norges største dammer. Dammen ligger i Ullensvang kommune, Vestland fylke. Detaljplan for miljø og landskap (DML) ble sendt på høring av NVE i juli d.å. Hydro har i e-poster av 12.9.24 og 17.9.24 mottatt høringsinnspill fra 10 parter via NVE.

Det er viktig for Hydro å understreke at tiltaket følger av NVEs krav til sikring av store dammer i høy konsekvensklasse (damsikkerhetsforskriften). Hydro ser det som viktig både for Hydro og for samfunnssikkerheten at flomavledningskapasiteten ved Valldalsdammen utbedres i tråd med gjeldende krav. I den grad det er trukket paralleller inn mot den pågående revisjonsprosessen/konsesjonssøknader for O/U, er det Hydros vurdering at dette tiltaket ikke har avhengigheter inn mot O/U-saken.

Magasinet Valldalen har et stort bakenforliggende nedbørsfelt som gjør det viktig å kunne utnytte barmarksesongen effektivt til bygging og sprengning før vannet stiger og gjør byggeområdene under HRV utilgjengelige. Det er en viss grad av sammenfall i innspillene, særlig gjelder dette forholdet til trafikkavvikling på veien til Valldalen (som passerer gjennom anleggsområdet) og parkeringsforholdene under anleggsperioden. En del av innspillene anses som privatrettslige forhold.

Arbeidet vil i perioder føre med seg ulemper for 3. person som følge av blant annet anleggstrafikk, begrenset fremkommelighet på Valldalsvegen og begrensede muligheter for parkering i og rundt hyttefeltet. Valldalen er trang og «vinterparkeringen», som er Hydros eiendom og som Hydro de senere år vederlagsfritt har stilt til rådighet til bruk for parkering, må nå tas i bruk som riggområde for anleggsarbeidet. Hydro opparbeider som en frivillig kompensasjon for dette, parkeringsplasser som allmennheten og hytteiere kan benytte i anleggsperioden. Vi sørger i tillegg for utvidet brøyting gjennom vinteren så lenge anleggsarbeidet pågår. I areal er de nye parkeringsplassene relativt like store som arealet som båndlegges.

Behov knyttet til trafikkavvikling antar vi vil variere med perioder og sesonger (uten at det fremgår av høringsinnspillene), det varierer også mellom næringsrelaterte behov og fritidsrelaterte behov. Hydro ønsker å tilrettelegge for fleksibilitet så langt det er mulig i forhold til å ivareta en sikker trafikkavvikling innenfor anleggsområdet. Trolig vil tilrettelegging og «åpningstider» på veien kunne variere fra måned til måned. I vintersesongen, etter snølegging og frem til juni, er Valldalsveien stengt.

Vi legger til grunn at gode rammebetingelser for gjennomføringen kan bidra til at anleggsperioden blir så kort og effektiv som mulig, slik sett bidra til å redusere den tiden interessentene påføres ulemper. På samme måte vil tyngende krav gi økt sannsynlighet for at arbeidene trekker ut i tid / over flere sesonger og dermed forsterker ulempene.

Våre prognoser per nå tilsier cirka ett års gjennomføringsperiode.

I det følgende er høringsinnspillene løpende forsøkt svart ut:

|    |                                                                                           |   |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| 1  | Statens vegvesen, referanse _ 202412819-4 .....                                           | 2 |
| 2  | Beitebrukere Valldalen, referanse _ 202412819-5.....                                      | 2 |
| 3  | Advokatfirma FELLAND på vegne av gnr 14 bnr og gnr 20 bnr 2, referanse_ 202412819-6 ..... | 3 |
| 4  | Kjetil Nærheim, referanse_ 202412819-7 .....                                              | 4 |
| 5  | Urban og Rabbe sivilarkitekter v/Sondof Rabbe, referanse_ 202412819-8 .....               | 4 |
| 6  | Ullensvang Kommune, referanse_202412819-9.....                                            | 5 |
| 7  | Vestland Fylkeskommune, referanse_202412819-10 .....                                      | 7 |
| 8  | Røldal Grunneigarlag, referanse_202412819-11.....                                         | 7 |
| 9  | Villreinnemnda, referanse_202412819-12 .....                                              | 8 |
| 10 | Statsforvalter, referanse_202412819-14.....                                               | 9 |

## 1 Statens vegvesen, referanse \_ 202412819-4

«(...) sprengstein fra prosjektet skal fraktes til Liamrene og benyttes inn i Statens vegvesens prosjekt (...) i henhold til avtale mellom Hydro og Statens vegvesen, i tråd med godkjent reguleringsplan E134 Dyrskartunnelen – Røldalstunnelen. Løsningen vil kreve transport på E134. Dersom transporten krever nye avkjørsler eller utvidet bruk av eksisterende avkjørsler til / fra E134 må dette søkes om.

[Hydros kommentar:](#) Eksisterende avkjørsel til/fra E134 vil bli benyttet. Det anses ikke behov for nye avkjørsler eller endring i utforming på eksisterende avkjørsel, men ved behov vil entreprenør søke om utvidet bruk av eksisterende avkjørsel.

## 2 Beitebrukere Valldalen, referanse \_ 202412819-5

«(...) beitebrukarar som er dagleg avhengige av tilkomst til Valldalen i sommarhalvåret. For å ivareta det som er igjen av beitedrift med Valldalen som utgangspunkt er tilkomst med veg svært viktig for å gjera dette innan trygge rammer for dyrevelferd , økonomi og praktisk drift. For beitelaga vil stenging av veg på dagtid gi utfordrande konsekvensar. Ber om at vegstengingar på dagtid blir kortast mogleg .

[Hydros kommentar:](#) Vi takker for innspillet. Hydro ønsker å finne løsninger som medfører at beitet kan gjennomføres med begrenset ulempe, dette gjennom direkte dialog med brukere.

### 3 Advokatfima FELLAND på vegne av gnr 14 bnr og gnr 20 bnr 2, referanse\_ 202412819-6

«(...) RSK skal ikke foreta en veiutvidelse, men en midlertidig stenging og omlegging av Valldalsvegen. For dette arbeidet må det utarbeides en reguleringsplan og det må byggesøkes på ordinær måte. Det er ikke akseptabelt med en dispensasjonssøknad. Formålet med en reguleringsplan, er å få gjennomtenkte og gode løsninger for alle involverte, ikke bare for tiltakshaver.

Hydros kommentar: Hydro har avklart med Ullensvang kommune i møte 27.2.2024 at den nødvendige omleggingen av veien forbi anleggsstedet (ny flomavledning) klareres med vei-eier gjennom utarbeiding og godkjenning av teknisk plan. Det er videre per telefon, nylig, avklart med Ullensvang kommune ved Verksemdsleiar avd. veg, park og hamn at dette kan gjøres som del av behandling av Søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Opprinnelig ble veistrekningen som ligger på RSK sin eiendom 14/16 bygget med utgangspunkt i vannkraftkonsesjonene, som nødvendig for drift og vedlikehold av anleggene.

(...) «Det er ikke akseptabelt at vegen blir stengt. Eier av gnr 20 bnr 2, har over 200 000 kroner i omsetning i sommerhalvåret med hytteutleie, jakt mv. Det er ikke tilstrekkelig at vegen «antatt» er åpen kvelds- og nattetid. Dersom vegen må stenges på dag eller kveldstid må grunneiere kompenseres. I en reguleringsprosess vil en kunne se om ikke det f.eks. kan srenge noen meter til i innerkant, der vegen skal legges om. På denne måten vil Valldalsvegen kunne være åpen hele anleggstiden.

Hydros kommentar: I Detaljplan for miljø og landskap har Hydro lagt til grunn at det vil bli fri gjennomkjøring på kveld og natt og mulighet for gjennomslipp på minst ett fast tidspunkt på dagtid. Antatt klokkeslett for fri gjennomkjøring er kl. 19 – 07, men begrepet «antatt» er benyttet da entreprenør f.eks. kan foretrekke kl. 20 – 08. Etter møte med administrasjonen i Ullensvang kommune 27.2.2024 ble det avklart at det ikke er krav til å holde veien åpen hele døgnet ved denne typen arbeider. Som vi skiver innledningsvis ønsker Hydro likevel å tilrettelegge for fleksibilitet så langt det er mulig sett opp mot faktiske behov og sikker trafikkavvikling. Mulighetene for dette kan variere i løpet av anleggsperioden avhengig av aktivitetene som pågår.

(...) RSK sitt forslag om å opparbeide 3 parkeringsplasser som erstatning for dette arealet [Området R3A] er useriøst. 3 parkeringsplasser vil ikke på noen måte kompensere for de parkeringsplassene som forsvinner.

Hydros kommentar: Hydro gjør oppmerksom på at området R3A (hovedrigg) er Hydro sin eiendom. Arealet er opparbeidet ved tidligere bygge- og rehabiliteringsarbeider i Valldalen. Området har tidligere blitt, og vil også i fremtiden måtte bli benyttet i forbindelse med vedlikeholds- og rehabiliteringsarbeider ved damanlegget. Hydro har de senere år valgt å stille området vederlagsfritt tilgjengelig for allmennhetens benyttelse når Hydro ikke selv har bruk for arealet, det er slik sett ikke en «ervert rett for allmennheten» som nå tas bort i den vel ett år lange anleggsperioden. Samlet areal på eksisterende R3A (oppgruset areal) er 2088 m<sup>2</sup>, mens samlet areal på P1 – P4 er 2048 m<sup>2</sup> (planlagte P-plasser, se også vår kommentar til Ullensvang kommune). P1 – P4 er delt opp på flere mindre arealer, og Hydro har forståelse for at en slik oppsplitting bl.a. medfører mindre egnethet ved bruk med henger, men det totale tilgjengeliggjorte arealet er likevel tilnærmet likt dagens areal. P4 er for øvrig en ny, midlertidig parkeringsplass som har kommet til etter at Detaljplanen ble sendt til NVE. Se oppdatert Arealbrukskart for plassering av denne. P4 ligger ikke inne som parkeringsareal i gjeldende reguleringsplaner og er derfor planlagt som et midlertidig tiltak.

(...) RSK sitt forslag til kun å opparbeide 3 parkeringsplasser, viser at det utelukkende tenker på egne interesser. Forslaget om å opparbeide 3 erstatningsparkeringsplasser illustrerer på en god måte at det må utarbeides en reguleringsplan som tar hensyn til trafikkavviklingen i området.

Hydros kommentar: Det som har vært mulig å etablere innenfor tidsvinduet frem mot oppstart av damsikkerhetsmessig tiltak er det som er presentert. Et bredt (bredere) parkeringstilbud i Valldalen innebærer, som adv. Felland påpeker, utarbeidelse av ny reguleringsplan i området. En slik revisjon vil påregnelig ta opptil flere år, og fordrer en prosess der såvel kommunale, øvrige offentlige etater, grunneiere og private interesser vil måtte delta. Som påpekt over utgjør samlet areal på eksisterende gruset areal R3A samlet 2088 m<sup>2</sup>, mens samlet areal på erstatningsparkeringene P1 – P4 er 2048 m<sup>2</sup>.

(...) Eier av gnr 14 bnr 3 – hytte på haugen over dammen, har de bygningene som er vist på bilde i detaljplanen side 20. Eier har ikke blitt kontaktet av RSK fram til nå. Hytta er leid ut. Slik grunneier ser det vil det bli vanskelig å leie ut hytta når det skal sprenges og jobbes rett under i lengre tid. Grunneier krever kompensasjon for det økonomiske tapet som hun blir påført. Et av byggene vil ligge innenfor anleggsområdet. Slike arbeider krever vedtak om ekspropriasjon.

Hydros kommentar: Hydro beklager at eier av hytte ikke var orientert om planene, noe vi vil følge opp. Hytta ligger videre på Hydros eiendom og det foreligger en privatrettslig avtale som regulerer forholdet mellom hytteeier og Hydro. Vi anser av den grunn ikke ekspropriasjon som relevant.

#### **4 Kjetil Nærheim, referanse\_ 202412819-7**

(...) Arbeidet med overløp Valldalsdammen Røldal må holdes tilbake. Det må føreligge ein komplett ferdig plan for RSK dammer før arbeidet igangsettest. (...) Eg ber herved om det opprettes ein 10 m buffert på fyllingsgraden i Valldalsdammen. I praksis har det vert den bufferten i mange år i Valldalsdammen. Men med untak.

Hydros kommentar: Hydro oppfatter at høringsinnspillet i stor grad viser til den pågående revisjons- og O/U-saken der det er søkt konsesjon for flere nye kraftverk. Tiltaket som er presentert i Detaljplan for miljø og landskap for Valldalen dam og flomavledning er et rent damsikkerhetsmessig tiltak for en sikker og fremtidsrettet utforming av dam Valldalen og berører ikke O/U-prosjektene. Reguleringsgrensene berøres ikke av tiltaket.

#### **5 Urban og Rabbe sivilarkitekter v/Sondof Rabbe, referanse\_ 202412819-8**

Nytt overløp, kapasitet; Det blir vist til at nytt overløp må kunna ta i mot vesentleg større vassmengder enn tidlegare. Kva konsekvens har det for slukeevne på tunell under E134 ved det gamle ysteriet, og kapasitet/manøvrerbarhet på overløp i Røldalsvatnet/Botnen?

Hydros kommentar: Hydrologiske fremskrivninger viser på generelt grunnlag at flommers størrelser og hyppigheter vil øke frem i tid. Ny tappelupe i damanlegget innebærer økt fleksibilitet til å kunne tappe i forkant av flommer, slik sett mener Hydro at tiltaket vil kunne bidra til å dempe en del av flommene ut fra magasinet. De aller største flommene som damanlegg sikkerhetsmessig dimensjoneres for, såkalte «1000-års flom» og «Påregnelig Maksimale Flom» er enorme flomstørrelser som det er lite trolig at tunnelen under E134 vil kunne håndtere, dette er det Statens vegvesen som vurderer.

*Utforming av lukehus; Det blir argumentert med slektskap til lukehus på austsida av dammen.*

[Hydros kommentar:](#) Hydro har ved planleggingen lagt vekt på å videreføre det arkitektoniske uttrykket til Geir Grung (som preger RSK-anleggene). Med god bistand fra arkitektmiljøet i Norconsult mener vi at utformingen slik den nå er foreslått står i godt samsvar med det karakteristiske arkitektoniske uttrykket i RSK-anleggene.

*Parkeringsplasser; Det blir vist til at parkeringsplassene P2 og P3 skal fungere som erstatning for parkeringsarealet R3A. Parkeringsplassene P2 og P3 er planlagt til hytteområdet internt, disse har minimumsmål for personbilar, og er ikke tilrettelagt for bruk av tilhenger eller større kjøretøy. (Eg har sjølv planlagt disse plassene). Ein stor del av brukarane kjører med store bilar og tilhengerar med skuter, og delvis trakkemaskiner. Det ser ut til at parkeringsspørsmålet er litt mangelfullt utgreidd.*

[Hydros kommentar:](#) Hydro har vurdert mulighetsrommet rundt parkeringsspørsmålet i Valldalen. Vi viser til vår kommentar til Ullensvang kommunes høringsinnspill, vilkår 3, og vår kommentar til høringsinnspillet til adv. Felland.

*Vegkryss vest for Einungsstølsåna; Dette er eit såkalt «tyggegummikryss», som berre er blitt slik. Det står i sakspapirene at «kryss må utbedres», men det går ikkje fram korleis, og av kven. Her må vegen leggjast ganske mykje ut, og få ein flatare og rettvinkla påkjørsel. Dette vil krevja areal på austsida, og bør baserast på ein godkjent reguleringsplan.*

[Hydros kommentar:](#) Hydro tar kommentaren til etterretning. Mer detaljert plan for kysset vil sendes Ullensvang kommune i forbindelse med dispensasjonssøknad fra kommuneplanens arealdel, der Hydro også har blitt bedt om å legge inn øvrige planer angående vei, som f.eks. utvidelse ved flomoverløpet (se vårt svar til Adv. Felland i punkt 3). Det er foreløpig ikke lagt opp til å søke endring i reguleringsplanen, i så fall vil utbedringen utgå i påvente av at det initieres/ferdigstilles en slik prosess.

*Tilkomst til eigedom 20/1 og andre, via Valdalsdammen; Går ut frå at det kan ordnast tilkomst for transport av, og tilsyn med sauer i beite, og elles normalferdsel på austsida av magasinet.*

[Hydros kommentar:](#) Hydro takker for innspillet. Vi har forståelse for behovet og ønsker gjennom direkte dialog å finne løsninger som medfører at tilkomst/beite kan gjennomføres med begrenset ulempe.

## **6 Ullensvang Kommune, referanse\_202412819-9**

*(...) Vilkår 1; Det må leggjast tilrette for så korte vegstengingar som praktisk mogleg for vegen, maks. 1 time. Vegtrafikksentralen må varslast ved stenging av veg. Brukarar av vegen og naudetatar skal kunne uttala seg ved vegstenging når vegen må stengjast over lengre tid må tiltakshavar vurdere nattarbeid.*

[Hydros kommentar:](#) Det er planlagt omfattende sprengnings- og betongarbeid tett på veien. Veien vil ved damstedet ligge innenfor anleggsområdet, og trafikkavvikling vil måtte skje innenfor det som er sikkerhetsmessig forsvarlig for såvel anleggspersonell som trafikanter. I et orienteringsmøte Hydro hadde med administrasjonen i Ullensvang kommune i februar 2024 ble det anført fra kommunens side at veien hadde status som «offentlig vei», stilt til det offentliges disposisjon uten krav om at vei skal holdes åpen til enhver tid (Hydro måtte imidlertid tilrettelegge for nødetaters passering ved behov i hele anleggsperioden). Hydro ønsker å legge til rette for en fleksibel trafikkavvikling i forhold til de faktiske behov. Dette mener vi best vil kunne skje gjennom løpende dialog med både kommune, øvrige interessegrupper og grunneiere. Tyngende vilkår knyttet til begrensede muligheter for å kunne stenge

veien noe sammenhengende i tid, kan bli krevende å etterleve uten at det vil påvirke fremdriften i byggearbeidet svært negativt. For ordens skyld nevner vi at det også vil pågå anleggsarbeid i perioder hvor den kommunale veien innenfor dammen ikke er i bruk, det vil si perioden den er vinterstengt. Når det gjelder vinterferdsel med scooter e.l. over Valldalsmagasinets is er dessverre ikke det gjennomførbart i anleggsarbeidene da det av hensyn til HMS ikke vil være tilrådelig med scooterferdsel/nedkjøring på isen midt i anleggsområdet.

(...) *Vilkår 2; Krav om varsling når Valldalsvegen vert stengd i anleggsperioden*

Hydros kommentar: Hydro legger til grunn at kommunen orienteres om plan for trafikkavvikling når denne er klar.

(...) *Vilkår 3; I tillegg til opparbeiding av parkeringane som er foreslått i «Detaljplan for miljø og landskap» skal det opparbeidast ny vinterparkering for ålmenta. Dette for å sikre parkering i samband med utfart inn på Hardangervidda vinterstid. Val av plassering, storleik og løysing skal gjerast i samråd med brukarane av parkeringa. Parkeringane skal opparbeidast og vera klare til bruk for anleggsperioden startar.*

Hydros kommentar: Hydro har allerede planlagt erstatningsareal for parkering, herunder parkeringsplasser P1 – P4. Det er avklart med hyttefeltets grunneier at disse vil bli stilt til disposisjon for allmennhetens benyttelse i anleggsperioden (3 av disse er permanente, den fjerde er midlertidig), dette som avbøtende tiltak for at «vinterparkeringen» må brukes som riggplass. Disse vil bli opparbeidet og gjort klare til bruk innledningsvis i anleggsperioden. P1 – P4 måler i samlet areal å være omtrent i størrelsesorden med «vinterparkeringen» (R3A-areale).

R3A ligger på Hydro sin eiendom, gnr 14, bnr 16, og nå i anleggsgjennomføringen har Hydro behov for å plassere riggen på egen eiendom. Hydro har frivillig bidratt med å stille dette området (R3A/«vinterparkeringen») til rådighet som parkering, vederlagsfritt, de senere år. Hydro beklager at anleggsperioden medfører ulemper for brukere av Valldalsområdet men finner det urimelig å bli pålagt å opparbeide ytterligere nye parkeringsareal på størrelse med riggområdet ut over det som allerede er planlagt. Jamfør vår kommentar til høringsinnspill under punkt 5 fra Urban/Sondof Rabbe anser vi ikke parkeringsspørsmålet som mangelfullt utgreidd, det skyldes i hovedsak at det i Valldalen er trangt med begrensede muligheter for «uten videre» å etablere større parkeringsplasser.

R3A («vinterparkeringen») vil Hydro etter etter alt å dømme tilgjengeliggjøre for allmennhetens frie benyttelse etter anleggsperioden igjen, helt frem til neste gang det vil bli behov for tiltak på damanlegget. Vi planlegger forøvrig en mindre utvidelse av R3A-området i forbindelse med anleggsarbeidene, således vil parkeringskapasiteten for utfart inn på Hardangervidda vinterstid *etter* endt anleggsperiode kunne bli noe bedre enn den er i dag. Hydro kan ikke se at planlagte tiltak for å møte krav til dampsikkerhet ved dam Valldalen skal måtte utløse krav om ny reguleringsplan for opparbeidelse av permanent vinterparkering i kommunen. *Det* vil være en større prosess som vil omfatte identifisering av egnet areal, erverv av grunn, påfølgende reguleringsplanprosess og vil måtte involvere flere parter, noe vi opplever som et urimelig krav i denne sammenheng. Ikke minst vil det gi en betydelig utsettelse av et viktig dampsikkerhetstiltak. Hydro er villig til å bistå kommunen med støtte til reguleringsplan og utarbeiding av permanente vinterparkeringer, men vi mener at det bør skje i et separat løp hvor også kommunen har en rolle.

(...) *Vilkår 4: Terrenget skal settast i stand ved bruk av stadeigne massar og naturleg revegetering når anleggsverksemda er avslutta.*

[Hydros kommentar](#): Dette vil gjennomføres i tråd med beskrivelsen i DML, og i godt samsvar med den praksisen som er gjeldende for rehabilitering av vassdragsanlegg i tråd med vassdragslovgivningen.

*Anleggsutstyr og -maskinar skal reinsast før dei nyttast i Valldalen for å minske spreiding av framande artar og sjukdom, i tråd med gjeldande lovverk og faglege tilrådingar.*

[Hydros kommentar](#): Hydro bekrefter at dette er satt som vilkår i kontraktsgrunnlaget mot Entreprenør.

## **7 Vestland Fylkeskommune, referanse\_202412819-10**

(...) *For å ivareta oppmerking av kulturminne i terreng ber vi om at søkar tar kontakt med Vestland fylkeskommune v/seksjon for kulturarv i god tid og seinast 2 veker før anleggsarbeidet startar opp.*

[Hydros kommentar](#): Innspillet tas til etterretning og vil bli fulgt opp.

(...) *Kartfestinga av dei tidlegare undersøkte kulturminna er mangelfull, fleire av dei tidlegare undersøkte kulturminna er ikkje kartfesta i kulturminnedatabasen i det heile tatt. Fylkeskommunen ønsker såleis å kartfeste desse kulturminna så langt det eventuelt er mogleg i dag. Vi ønsker såleis å få melding ved vasstand i magasinet rundt 10 m eller lågare under HRV.*

[Hydros kommentar](#): Normalt ligger Valldalsmagasinet 10 meter eller lavere under HRV i perioden juli og august hvert år, tidvis år kan det ligge lavt også ut i september.

## **8 Røldal Grunneigarlag, referanse\_202412819-11**

(...) *Stenging av Valdalsvegen er utakseptabelt; Valdalsvegen er ein offentleg veg og ein viktig inngangsport til Hardangervidda. Det er heilt uakseptabelt å stengja vegen i anleggsperioden. Her må det lagast omkøyring før anleggsarbeidet blir igangsett.*

[Hydros kommentar](#): Vi viser til vår kommentar til Ullensvang kommunes høringsinnspill, vilkår 1 .

*Parkering vinterstid og reguleringsplan; Dei siste åra er det Hydro sitt område ved Einungstølen som er nytta. Utover dette er det ikkje opparbeidd parkeringsplasser i området og parkering langs vegen vinterstid er ikkje aktuelt. Hyttefeltet har heller ikkje vinterparkering for hytteeigarane. Det må utarbeidast reguleringsplan for området som omfattar nødvendig parkeringsareal for allmenn bruk av Valdalen. Planen må ta omsyn til grunneigarane nord for dammen i tillegg til politi, brann og redningsmannskap og allmenn vinterferdsel til Hardangervidda. Erstatningsparkering må vera klar før oppstart av anleggsarbeid på dammen.*

[Hydros kommentar](#): Vi viser til vår kommentar til Ullensvang kommunes vilkår 3 (vedrørende parkeringsplass) og vilkår 1 (vedrørende tilrettelegging for at nødetater kan passere i anleggsperioden). Hydro opparbeider nå de innregulerte, så langt ikke etablerte, P-plassene i tilknytning til hyttefeltet. Etter avtale med grunneier gjøres disse P-plassene tilgjengelige for allmennheten i anleggsperioden. Hydro vil også sørge for utvidet brøyting i hyttefeltet gjennom vinteren det foregår anleggsarbeid, hvor det normalt ikke brøytes vinterstid, dette for å avhjelpe parkeringsplassbehovet.

*Mobildekning med basestasjon i Høgåsen er eit viktig sikringstiltak; Når anleggsarbeid på dammen sperrer for vinterferdsel på islagt magasin blir mobildekning ekstra viktig. Store deler av dalen har ikkje mobildekning i dag. Bilvegen kan ikkje nyttast om vinteren pga bratt terreng og stor rasafare. Når reserveløypa over Heialeite og Tjødnaustølskar må nyttast pga. usikker is / anleggsarbeid er heile den krevjande og bratte traseen nord for Klentenuten heilt utan mobildekning. Ein basestasjon i Høgåsen vil kunna gi god dekning i heile dalen og store deler av sidedalane.*

Hydros kommentar: Det blir for tiden arbeidet med flere mulige løsninger for mobildekning i Valldalen, både i regi av Ullensvang kommune og Lyse Kraft DA. Dette tiltaket blir støttet av både Lyse Kraft og Hydro.

*Bruk steinmassar frå tunneldrift til betre og tryggare veg ned i magasinet; Vintertilkomsten ned i magasinet ved overløpsterskelen er for bratt, og det er fleire smale parti som det periodevis er farleg å passera, særleg i vikja like innom overløpet der rasløpet frå Kløvsnuten når dalbotn. Her er også eit parti med glatte berg med farlege isras i mildversperiodar. Steinmassar frå tunneldrifta vil koma til god nytte for å betra desse farlege forholda for sikrare tilkomst til isen vinterstid.*

Hydros kommentar: Utbedring av vei ned i magasinet fordrer i stor grad at «veifyllingen» i magasinet må opparbeides ved breddeutvidelse nedenfra. Det er ikke lagt opp til såvidt stor magasinsenkning eller -restriksjon i magasinet i denne omgang til at dette arbeidet vil kunne være gjennomførbart. Hydro bekrefter imidlertid at det har vært vurdert hvorvidt det kunne være aktuelt å gjennomføre i forbindelse med dette tiltaket.

*Utsett heile tiltaket til ny konsesjonssøknad er avklart; Det er uheldig å gå i gang med planlagt ombygging før omsøkt konsesjon om nye effektverk og pumpekraftverk er handsama. Framtidig restriksjon på fylling av magasinet om sommaren kan bli aktuelt mellom anna for å sikre attgroing / revegetering av den øvre reguleringssona og dermed gjera magasinet meir robust mot erosjon og bølgeslag om hausten. Det er heller ikkje usannsynleg at det må gjerast fleire tiltak med dam og tilhøyrande inntak dersom det skal byggjast nye driftstunnellar. Alt dette må samordnast slik at skade og ulempe for brukarane av området blir minimalisert. Fram til ny konsesjon er avklart bør det difor innførast nivårestriksjon i magasinet som sikring mot skadeflaum.*

Hydros kommentar: Tiltaket er drevet av krav til dam sikkerhet og innebærer å ruste damanlegget for økte flommer og fremtidige klimaendringer. Tiltaket følger av gjeldende krav og det er derfor viktig for Hydro å utføre tiltaket så snart som mulig. Tiltaket anses å være uavhengig av den pågående konsesjonsøknadsprosessen.

## 9 Villreinnemnda, referanse\_202412819-12

*(...) Anleggsarbeidene ligger rett utenfor villreinområdet, men har potensiale for å forstyrre villreinen hvis den kommer i nærheten da man kan forvente mye støy. Kalvingsområdene til villreinen ligger på sørvidda, og strekker seg fra Valldalen i vest og østover mot Vinje. Ekstra støyende anleggsaktiviteter, som spregningararbeid, burde man være forsiktig med i perioden mellom midten av april og midten av juni når villreinen kalver. Dersom det er observert dyr i nærheten bør man unngå det mest støyende arbeidet. Utover sensommeren, høsten og vinterstid er arbeidet mindre problematisk med hensyn til villrein.*

Hydros kommentar: Kalvingsområdene ved Valldalsvatnet ligger nordøst for vannet og strekker seg østover helt til Møsvatn. Valldalsmagasinet ligger helt i yttergrensen av dette kalvingsområdet, og det er ca. 4 km i luftlinje og stor høydeforskjell fra anleggsområdet til yttergrensen av kalvingsområdet.

Hydro vil likevel undersøke muligheten for kunne bli varslet dersom simler i kalvingsperioden trekker til dette området, og da vurdere om det er aktuelt å sette i verk avbøtende tiltak.

## 10 Statsforvalter, referanse\_202412819-14

*(...) Planlagt hovudrigg ligg nær ein hekkelokalitet for ein sårbar fugleart, og er ikkje godt skjerma av topografien. Konsekvensane av aktivitet på riggen i hekketida, er ikkje vurdert i detaljplanen. Vi ber derfor om at tiltakshavar undersøker moglegheitene for å ha ei ny lokalisering av riggområde som reduserer negativ påverknad på naturmangfaldet. Dersom det likevel viser seg at det ikkje er alternative riggområde som eignar seg for prosjektet, må aktiviteten på riggområdet tilpassast den sårbare hekketida.*

Hydros kommentar: Vi ser at riggplassen ikke i nevneverdig grad har vært gjenstand for avklaringen mot Statsforvalteren. Det ble der fokusert på områdene hvor de mer støyende aktivitetene planlegges, herunder tunnel-, sprengnings- og byggeaktivitet. Når det gjelder riggplassen vurderer vi at riggen ikke er til større sjenanse enn ordinær aktivitet i Valldalen. Som det fremgår av høringsinnspillene uttrykker disse stor aktivitet i Valldalen hele året, også på arealet for riggplassen konkret, hvor det er normalt med trafikk til og fra. I sesong med snø pågår jevnlig både brøyteaktivitet og aktivitet med av- og pålessing av snøscootere, snøscootertrafikk osv. Vår vurdering er at riggplassen som hovedsakelig vil huse parkeringsplasser, kontorfasiliteter og overnattingslokaliteter for anleggsarbeiderne ikke vil være nevneverdig mer støyende enn den støy som normalt følger av den menneskelige aktivitet i Valldalen som er beskrevet over.